

EUROPOS LAISVĖS ATĖMIMO ĮSTAIGOS: VIDAUS TEISINĖS NAUJIENOS

RUGSĖJIS 2022

Teisės praktikams visoje Europoje gali būti sudėtinga sekti nacionalinę teismų praktikos, įstatymų ir vykdomosios valdžios pakeitimus kalėjimų klausimais. Šiame informaciniame biuletenyje "The European Prison Litigation Network" nariai ir partneriai visoje Europoje kiekvienos Europos šalies teisininkus ir pilietinės visuomenės organizacijas siekia informuoti apie svarbiausius teisinius pokyčius kalėjimų klausimais. Tikimės, kad tai leis jums geriau nustatyti tendencijas Europoje ir panaudoti jas savo teisinėje praktikoje. Naujienlaiškis apima 14 Europos Sąjungos valstybių narių, taip pat Rusiją, Moldovą, Ukrainą ir Gruziją.

Laukiame jūsų atsiliepimų ir nuomonės, kaip užtikrinti kuo didesnę šio naujienlaiškio naudą.

TEISINIŲ NAUJIENŲ LAISVĖS ATĖMIMO ĮSTAIGŲ KLAUSIMAIS APŽVALGA 2022 M. SAUSIO-KOVO MĖN.

COVID-19 ■ Nors su COVID-19 pandemija susijusios ribojamosios priemonės 2022 m. kovo mėn. **Vengrijoje** buvo panaikintos, visose įkalinimo įstaigose ir toliau taikoma visiška izoliacija, siekiant „sumažinti su pandemija susijusią riziką sveikatai“; išlieka ir apsilankymams taikomi apribojimai. Atsižvelgdamas į aukštą kalinimo įstaigose esančių asmenų skiepijimo lygį, **Portugalijos** Kalėjimų tarnybos generalinis direktoratas panaikino dalį kalinimo įstaigose galiojusių apribojimų (temperatūros matavimas, privalomi PGR tyrimai ir atskyrimas apsilankymų metu). **Lenkijoje**, panaikinus su COVID-19 pandemija susijusius sanitarinius apribojimus, pagal Kalėjimų tarnybos direktoriaus rekomendacijas įkalinimo įstaigose vėl leidžiama lankytis šeimų nariams.

SUĖMIMO/KALINIMO SĄLYGOS ■ **Belgijos** centrinė kalėjimų stebėsenos taryba paskelbė atvirą laišką teisėjams ir parlamentarams, ragindama juos apsilankyti kalėjimuose ir savo akimis išvysti perpildytose patalpose laikomų kalinių gyvenimo sąlygas. **Prancūzijos** parlamentas paskelbė neprivalomo pobūdžio ataskaitą, kurioje rekomendavo atsisakyti įkalinimo vienutėje principo. Be to, **Prancūzijoje** Aukščiausiasis Teismas įpareigojo Teisingumo ministeriją per mėnesį įvykdyti 2020 m. lapkričio mėn. sprendimą, kuriame Naujosios Kaledonijos kalėjimo kalinimo sąlygos pripažintos netinkamomis. Vienos apygardos

baudžiamasis teismas (**Austrija**) nusprendė, kad atskiros tualetų kabinos nebuvimas vienutėje kalinamam asmeniui nėra kalinio teisės į žmogaus orumą pažeidimas. **Vengrijoje**, priėmus Bausmių vykdymo įstatymo pataisas, sukurti specialūs skyriai pirmą kartą nusikaltusiems asmenims ir senyvo amžiaus kalinamiesiems, nuteistiems už netyčinius nusikaltimus, už kuriuos baudžiama maksimalia penkerių metų bausme, siekiant padėti jiems reintegrotis.

DRAUSMĖ ■ Rusijos Aukščiausiasis Teismas pripažino neproporcingą drausminę nuobaudą, skirtą kaliniui, kuris dėl sveikatos būklės turėjo gulėti lovoje.

ELEKTRONINIS STEBĖJIMAS IR NAMŲ AREŠTAS ■ Rumunijoje dėl elektroninio stebėjimo įstatymo pataisos atidėtas naujos elektroninio stebėjimo sistemos bandomasis etapas. **Austrijoje**, remiantis Baudžiamojo kodekso pakeitimais už teroristinius nusikaltimus nuteisti asmenys, juos išleidus į laisvę prieš terminą, dabar gali būti stebimi elektroniniu būdu. **Portugalijoje** apeliacinis teismas nusprendė, kad išsiaiškinęs, ar atitinkama formaliajam laisvės atėmimo bausmės taikant namų areštą skyrimo reikalavimui, kompetentingas teisėjas turi tinkamai pagrįsti, kodėl tokia laisvės atėmimo bausmės vykdymo forma turėtų būti taikoma arba atmesta.

LAISVĖS ATĖMIMO IKI GYVOS GALVOS BAUSMĖS ■ Rusijos baudžiamojo kodekso pakeitimais buvo išplėsta nusikaltimų, už kuriuos baudžiama laisvės atėmimu iki gyvos galvos, kategorija. **Portugalijos** Aukščiausiasis Teismas priėmė Kinijos Liaudies Respublikos diplomatinis patikinimus dėl maksimalios bausmės trukmės, kuri galėtų būti skiriama apeliantui, jei jis būtų išduotas, ir jam nebūtų skiriama laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė.

SUVARŽYMAS/TRAMDYMAS MECHANINĖMIS PRIEMONĖMIS ■ Ispanijoje praėjus mažiau nei metams po panaikinimo Katalonijos kalėjimuose vėl taikomas tramdymas mechaninėmis priemonėmis.

PERPILDYMAS ■ Graikijoje neseniai vykusiame mokslinių tyrimų projekte dėmesio skirta įkalinimo įstaigų perpildymui ir ši problema aptarta per Graikijos parlamento sesiją. **Portugalijoje** neseniai paskelbtais 2021 m. laisvės atėmimo įstaigų statistiniais duomenimis, kad trečdalis įkalinimo įstaigų yra perpildytos.

BAUSMIŲ VYKDYMO IR ĮKALINIMO ĮSTAIGŲ POLITIKA ■ Lietuvos Seimas pradėjo nagrinėti įstatymo projektą, kuriuo siekiama numatyti proporcingesnę baudžiamąją atsakomybę už nesunkius nusikaltimus. **Prancūzijoje** dviem prezidento dekretais įtvirtintas bausmių vykdymo kodeksas ir patikslinta įkalinimo įstaigose taikoma teisinė bazė. Be to, svarbi 2022 metų kalėjimų biudžeto dalis **Prancūzijoje** skiriama naujų įkalinimo įstaigų statybai.

ASMENINIAI DAIKTAI ■ Bulgarijoje teisingumo viceministro įsakymu buvo sudaryti nauji asmeninių daiktų, kuriuos ikiteisminio tyrimo metu galima turėti areštinėse, sąrašai. Leidžiamų daiktų sąrašas nėra išplėstas ir išlaikomi ankstesni televizoriams taikomi apribojimai. **Čekijos Respublikoje** įsigaliojo naujos skolų išieškojimo taisyklės, kurios neigiamai paveikė kalinių santapas.

KARDOMASIS KALINIMAS ■ Vengrijoje Baudžiamojo kodekso pakeitimais maksimali ikiteisminio suėmimo trukmė pratęsta nuo ketverių iki penkerių metų (tam tikrais atvejais iki

šešerių). **Ukrainoje** Baudžiamojo proceso kodekso pataisomis patikslinta baudžiamosios bylos tyrimų vykdymo ir kardomųjų priemonių taikymo įtariamajam tvarka karinės padėties laikotarpiu.

KALĖJIMO PERSONALAS ■ Graikijos Aukščiausiajame civiliniame ir baudžiamajame teisme (Areios Pagos) prokuratūra pareiškė nuomonę dėl įstatymo, pagal kurį kalėjimų priežiūrą vykdančioms prokurorams suteikiama kompetencija atlikti preliminarų tyrimą dėl įtariamų kalėjimų darbuotojų įvykdytų drausminių nusižengimų atitikimo konstitucijai. Šioje nuomonėje dar kartą patvirtinama kalinių procesinių garantijų svarba.

KARO BELAISVIAI ■ Ukrainoje priimtos pataisos, leidžiančios specialiuose įkalinimo įstaigų skyriuose karo belaisvius laikinai laikyti tol, kol jie bus perkelti į karo belaisvių stovyklas.

PRIVATUMAS ■ Regensburgo apygardos teismas (Landgericht) (Vokietija) nusprendė, kad kalėjimų darbuotojai į kalėjimo kamerą kaliniui naudojantis tualetu gali įeiti tik tuo atveju, jei gresia rimtas neišvengiamas pavojus arba prieš pakankamai laiko įspėję.

PROCESINĖS TEISĖS ■ Rusijos Aukščiausiasis Teismas patikslino įrodinėjimo naštos paskirstymą nagrinėjant ieškinius dėl žalos atlyginimo dėl kalinimo sąlygų. **Portugalijos** Teisingumo ministerija įpareigojo Kalėjimų tarnybos generalinį direktoratą sistemingai pranešti Teismų policijai apie kalėjimuose įvykusių mirčių atvejus. **Ispanijos** Konstitucinis Teismas pripažino, kad veiksmingo netinkamo elgesio policijos areštinėse tyrimo reikalavimas taikomas ir netinkamo elgesio kalinimo įstaigose atvejais.

TEISINĖS GYNIMO PRIEMONĖS ■ Belgijoje nepriklausomos komisijos sprendimai dėl kalinių skundų, susijusių su kalėjimo administracijos sprendimais, dabar yra viešai prieinami internete. Be to, **Belgijos** Valstybės taryba dviejuose atskiruose nutarimuose nurodė „nefinansinės kompensacijos“, kuri gali būti priteista kalinamiesiems tais atvejais, kai panaikinamas neteisėtas, nesąžiningas ar nepagrįstas kalėjimo direktoriaus sprendimas, požymius. Neseniai **Moldovos** vyriausybė paskelbė duomenis, įrodančius platų prevencinės ir kompensacinės teisių gynimo priemonės, įvestos priėmus kvazi-eksperimentinį sprendimą dėl sisteminio perpildymo ir netinkamų kalinimo sąlygų šalyje, panaudojimą.

ASMENS APIEŠKOJIMAS ■ Vengrijoje Budapešto apygardos apeliacinis teismas dviejose atskirose bylose nusprendė, kad buvo pažeista kalinių, kurie buvo apieškoti nuogai išrengti perkeltant į kitą įkalinimo įstaigą, teisė į orumą.

SAUGUMAS ■ Vokietijoje Regensburgo apygardos teismas (Landgericht) priėmė nutartį, kad išleidžiant trumpalaikių atostogų už laisvės atėmimo vietos ribų, kalėjimo administracijos susirūpinimas dėl saugumo vertintinas atsižvelgiant į nuteistojo reintegracijos tikslą.

BAUSMĖS VYKDYMO KOREGAVIMAS ■ Čekijos Respublikoje kaliniai dėl lygtinio paleidimo turėtų kreiptis tiesiogiai į kalėjimo direktorių, o ne į kompetentingą teismą. **Graikijoje**, remiantis Baudžiamojo kodekso pakeitimais, už dalyvavimą nusikalstamame susivienijime skirtos bausmės jokia būdu negali būti atidedamos arba keičiamos. **Austrijoje** Kalėjimų įstatymo pataisos leidžia rengti „konferencijas“, kuriose sprendžiama dėl nuteistųjų paleidimo iš laisvės atėmimo vietos prieš terminą. **Italijoje** Deputatų rūmai patvirtino įstatymą, panaikinantį absoliutų draudimą lygtinai ir laikinai paleisti už tam tikrus nusikaltimus nuteistus kalinius. **Portugalijoje** apeliacinis teismas atmetė kalinio prašymą lygtinai jį paleisti, nors jis

atitiko formalius reikalavimus. Be to, Portugalijos apeliacinis teismas nurodė, į kokius kriterijus reikia atsižvelgti vertinant kalinio asmenybės raidą. **Rusijos** Konstitucinis Teismas nusprendė, kad negali būti atsisakyta pakeisti laisvės atėmimo bausmę viešaisiais darbais vien remiantis nuteistojo amžiumi, ir pripažino diskriminacine teisinę nuostatą, pagal kurią ši galimybė netaikoma būtent vyresnių nei 60 metų nuteistųjų kategorijai. **Ispanijoje** Vidaus reikalų ministerijos nurodyme teigiama, kad vien nepanaikintų sunkių ar labai sunkių drausminių nuobaudų buvimas kalinio drausmės byloje nebėra objektyvi priežastis neleisti kaliniui trumpam išeiti iš įkalinimo įstaigos. **Ukrainoje** Baudžiamojo proceso kodekso pataisomis įvesta tvarka, pagal kurią laisvės atėmimo bausmė gali būti pakeičiama karo tarnyba.

KANKINIMAS IR NETINKAMAS ELGESYS ■ **Vengrijoje** apygardos apeliacinis teismas priėmė sprendimą dėl psichikos problemų turinčio kalinio, kuris buvo sunkiai sumuštas kalėjimo darbuotojų, kai pagrasino susižaloti. **Rusijos** Baudžiamojo kodekso pataisos, kuriomis buvo reformuluota nacionalinė kankinimo apibrėžtis, priimtose per pirmąjį svarstymą Valstybės Dūmoje, Rusijos Federacijos parlamento (Federalinio Susirinkimo) žemuosiuose rūmuose.

PERKĖLIMAS ■ **Austrijoje** Vienos Aukštesnysis apygardos teismas nusprendė, kad kalėjimo administracija veikė teisėtai, dėl kalėjimo įstaigos perpildymo atmesdama kalinio prašymą perkelti jį į arčiau šeimos esančią kalėjimo įstaigą.

LANKYMO TVARKA IR KONTAKTAI SU IŠORĖS PASAULIU ■ **Bulgarijoje** dėl Bausmių vykdymo ir ikiteisminio suėmimo įstatymo pataisų atsirado galimybė palydėti kalinamąjį dalyvaujant svarbiuose su jo asmeniniu ir šeimos gyvenimu susijusiuose renginiuose. **Lietuvoje** dėl Bausmių vykdymo kodekso pataisų visų trijų kategorijų nuteistiesiems (laikomiems įprasto, lengvo ir griežto režimo įkalinimo įstaigose) padidintas pasimatymų skaičius. **Lenkijoje** Kalėjimų tarnybos direktorius 2022 metų vasarį ėmėsi veiksmų, siekdamas suvienodinti telefono naudojimosi kaliniams termino aiškinimą, neatsižvelgiant į skambučių skaičių per šį laiko terminą. **Vokietijoje** Augsburgio apygardos teismas (Landgericht) nustatė sąlygas, kurioms esant kalėjimo administracija gali perimti kalinio siunčiamą laišką užsienio kalba ir pabrėžė, kad vien to, jog pagal įstatymą kaliniai privalo mokytis vokiečių kalbos ir integruotis į vokiečių visuomenę, nepakanka užsienio kalbos vartojimo laikyti nepagrįstu.

DARBAS ■ **Lietuvoje** Bausmių vykdymo kodekso ir Suėmimo vykdymo įstatymo pakeitimais siekiama paremti kalinius, norinčius pradėti savarankišką ūkinę veiklą.

VISĄ LEIDINĮ GALITE RASTI MŪSŲ SVETAINĖJE>>

Ypač dėkojame mūsų [nariams ir asocijuotiems partneriams](#), kartu rengusiems šį informacinį biuletinį!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21ter rue Voltaire

75011 Paris

France

contact@prisonlitigation.org

Šis informacinis biuletenis finansuojamas Europos Sąjungos ir „Robert Carr Fund“. Jame skelbiama tik autorių nuomonė, kuri nebūtinai atspindi Europos Sąjungos, Europos Komisijos ar „Robert Carr Fund“ nuomonę. Nei Europos Sąjunga, Europos Komisija, nei „Robert Carr Fund“ neatsako už išsakytą nuomonę.

